

„Jako vůbec první zásah si Horská služba v roce 2007 připsala akci na Černé hoře. Přesně v 0:00 požádala centrála 155 z Hradce Králové o svoz zraněné ženy ze sjezdovky Anděl,“ říkají oficiální, čerstvě loňské archivní záznamy.

CHLAPI NA HŘEBENECH HOR

Během patnácti minut „Horská“ tenkrát dorazila na ohlášené místo. Zraněná si při sjíždění Černé hory po sjezdovce – spolu s dalšími asi šesti účastníky – na dětských plastových bobech (!) pádem přivodila poranění zad. Po zafixování do vakuové matrace byla naložena do saní za skútr a transportována k sanitě do Janských Lázní k následnému převozu do nemocnice v Trutnově...

● ● ●

Koncem roku trvala několik delších týdnů inverze. Zatímco se v nížinách obyvatelstvo soužilo, pocitově i doopravdy dusilo pod smogovým oblačnem, na horách převládalo slunečno a příjemnější teploty. Když jsme ale v půli prosince dorazili do Krkonoš, čekaly na nás i nepříjemné okamžiky.

V Harrachově třeba ujel s kopce lyžařský svah kompletně, nejen se sněhovým povlakem, ale pěkně do hloubky se zeminou. A nahore na hřebenech poblíž Luční boudy si fotoreportér, byť přes vlastní bundu přetaženou profesionální červenou péřovku, užil rovněž dramatickou, až dobrodružnou atmosféru.

Během měření sněhové pokrývky a posuzování lavinového nebezpečí specialisty mu mlhavé profukující povětří spolu s desetistupňovým mrazem dovolily pořizovat kloudné obrázky sotva na pár metrů.

To bylo před polednem. Po odpolední svačince ve vyhlášené boudě na Dvoračkách nad Rokytnicí zase nastával idylický zimní západ s téměř velkofilmovým výhledem po krajině.

A potvrzovalo se staré známé moudro, že na horách – našich velehorských obzvláště – se pořád něco děje (a dělo). A mění se skoro s každou hodinou.

A nejen stran klimatických podmínek!

● ● ●

Hodně letem historickým světem:

Již v 17. století si obyvatelé Krkonoš značili cesty a chodníky ke svým obydlím vysokými tyčemi zapíchnutými do sněhu, jak o tom píše lipský profesor Praetorius v roce 1662.

Roku 1850 vznikla koncesovaná služba průvodců a nosičů, podmíněná znalostí první pomoci, která nabízela svou pomoc za úplatu.

V zimním období roku 1900 projížděla skupina lyžařů pod vedením Rösslera-Ořovského kolem Sněžných jam, když se pod posledním

členem skupiny utrhla sněhová převěž a on se zřítíil dolů. Tehdy zasáhli členové dobrovolného hasičského sboru ze Špindlerova Mlýna. Byla to první organizovaná záchranná akce v Krkonoších.

Od roku 1903 existoval Svaz lyžařů v Království českém, který se značně podílel na organizovaném rozvoji lyžařství, a tím i na návštěvnosti hor.

Tři turisty překvapila v Jizerských horách na Holubníku 19. února 1909 vánice. Jednoho z nich, zraněného, zachránili v pozdních večerních hodinách hostinský z Ferdinandova Údolí Linke se synem, když použili k transportu kanadských saní. Na základě této nehody zavedl Německý horský svaz na Ještědu a v Jizerských horách zimní tyčové značení. Obě novinky se záhy začaly využívat i v Krkonoších.

V pondělí 24. března 1913 zahynuli v Krkonoších při závodě v běhu na 50 km Bohumil Hanč a jeho kamarád Václav Vrbata. Ve sněhové bouři Vrbata poskytl Hančovi část svého oděvu, ačkoli věděl, že nasazuje vlastní život, což bylo posuzováno jako základní čin pomoci člověka člověku v horách.

Během roku 1930 pan okresní hejtman

Nejobšrněji jsme nad její podstatou rozprávěli s krkonošským „horským“ náčelníkem Adolfem KLEPŠEM (22 let „v třeshňové péřovce“), který je současně zástupcem náčelníka celé HS ČR (ta má 7 oblastí – Beskydy, Jeseníky, Jizerské hory, Krkonoše, Krušné hory, Orlické hory, Šumava).

Za první republiky fungovaly na horách – i před rokem 1934 – záchranné spolky sestavené z místních lidí, ryzích dobrovolníků. A vedle hasičů k nim patřili často pohraniční financové i běžní „pořádkoví“ četníci. Po 2. světové válce, během druhé poloviny minulého století, se začínají postupně formovat stále profesionálnější záchranné složky – s propracovanější metodikou, s hlubšími, byť nadále laickými, zdravotnickými znalostmi.

Zdatní lyžaři, sjezdáři i běžkaři, horolezci a další sportovci zvládají práce s lanem, stále náročnější záchrannou techniku, posléze i záchranu člověka v tísní pomocí vrtulníku. Zprvu patřili – organizačně, systémově – pod tělovýchovu, tam byl dokonce první profík, tedy zaměstnanec, který dával dohromady nejen teoretické zásady práce HS, ale především se staral o peníze přidělované na provoz, na základní nákupy materiálu.

Benecko, Černý Důl, Harrachov, Janské Lázně, Pec pod Sněžkou, Pomezní boudy, Rokytnice nad Jizerou, Strážné, Špindlerův Mlýn, Vítkovice, Žacléř).

Nejdéle aktivně sloužícím členem okrsku HS Harrachov je Jaroslav SOUKUP (z 38 let dobrovolného členství zatím odpracoval 31 let jako profesionál!) – jeden z nejzasvěcenějších pamětníků mnoha zásahů HS. Nejprve jsme se s ním minuli (v Praze zrovna koncertoval chraplák, legenda Joe Cocker a šéf – jako reprezentant Horské, který vyznává nejen nutnost odolného těla, ale i kvalitní péči o duchovní zážitky – u toho nemohl chybět), přesto se kontakt v dalších dnech podařil.

A získali jsme několik vyprávění nad zápisem ze záchranných akcí.

Třeba poslední březnovou neděli v roce 2005 volali z Vosecké, krátce po třetí odpolodní hodině, že tam – bezmála deset kilometrů od Harrachova – mají, tři sta metrů od boudy na běžkařské cestě ve směru na Labskou louku, zkolabovaného lyžaře.

Harrachovská hlídka okamžitě vyjela ze základny.

Udržování dobrých „sousedských“ vztahů s obyvateli horských chalup, odkud i v minulosti přicházela obětavá pomoc lidem v nebezpečí, patří také mezi neodmyslitelné aktivity záchrannářů, zde Adolf Klepš na návštěvě u manželů Janouškových, kteří působí už 14 let „na Richtrovkách“

Obhlídková činnost HS – ať na skútru, či na lyžích – to jsou nepřetržité hodiny a nepočítané kilometry převážně v nejvyšší položených – a tedy nejnebezpečnějších končinách hor

JUDr. Vladimír Vaina, sám aktivní lyžař a horolezec, nařídil podřízeným četnickým stanicím, aby četníci prozkoumali situaci v horské oblasti a vytvořili předpoklady k založení záchranného sboru.

Rok 1934 je jednoznačně rokem rozhodujících příprav na založení jednotně řízené Horské služby. Právě tato zima se také stala tvrdou zkouškou pro její členy, když se v noci z 2. na 3. února marně pokoušeli v mrazivé víchřici zachránit šest turistů. Za celou sezonu pak v Krkonoších zahynulo 18 lidí.

Nikdo už nepochyboval o nutnosti vytvoření záchranné služby.

Formálně HS vznikla 12. května 1935 ve Špindlerově mlýně v budově dnešního kina...

Současná Horská služba patří v České republice mezi složky Integrovaného záchranného systému. Vedle základních kamenů IZS (jak o nich např. vypovídala reportáž v minulém čísle Policisty) je HS součástí tzv. na vyžádání.

Pak – na počátku devadesátých let – poletovala Horská, prý skoro jako vítr v bedně, od ČSTV přes školství ke zdravotnictví, až skončila pod ministerstvem místního rozvoje.

Jenom na Krkonoších zasahuje v posledních letech (s výjimkou roku 2007, kdy jsme měli „kratší“ zimu) každoročně bez jedné či dvou stovek u tří tisíc případů!

Policie ČR samozřejmě nemůže asistovat u všech nehod a zranění, to by nemusela dělat nic jiného. Zasahující členové HS je zvou – ze zákona – k těm vážnějším (až nejčernějším) událostem. A naopak místní policisté při pátrání po pohřešovaných osobách obvykle koordinují vlastní činnost ve spolupráci s Horskou službou.

Před každou sezonou – ať zimní, nebo letní – obě strany probírají společně novinky, které na ně v kalendáři čekají. Vyhodnocují poznatky z předchozích aktivit, podrobně plánují potřebná opatření. Na rok 2008 to třeba byly domluvy především na postupy kolem Světového poháru v alpském lyžování, vypočítává oblastní náčelník (má pod sebou 11 okrsků –

Bylo sice zataženo, ale jinak celkem pro pohyb na horách příznivo, což nahoře potvrdil čilý provoz lidí na běžkách. Někdo z nich byl i schopen začít s oživovacími pokusy. Do těch se potom zapojili členové HS a navázal na ně odbornou resuscitaci i lékař Letecké záchranné služby (menší, šikovný vrtulník přistál na skromném, urolbovaném plácku poblíž Vosecké boudy vůbec poprvé v historii).

Intubace, injekční podněty, elektrošoky – nic nepomáhalo. Po třicetiminutovém vyčerpání všech možností konstatoval doktor konec.

Pro čtyřiašedesátiletého, již podle vybavení zkušeného vyznavače sportu na běžkařských lyžích, to mohl být svým způsobem přijatelný, bezbolestný závěr života v oblíbeném prostředí. Pro jeho, na místě posledních chvil přítomného dospělého syna – očividně rovněž příznivce horské zimní turistiky – to ale nepochybně byla, v bezmocném přihlížení, velká rána, ztráta.

Horská služba ještě musela počkat na příjezd

policie, která po sedmnácté hodině pořídila dokumentaci, ohledala místo úmrtí (s naprostou zřejmou – jinou osobou nezaviněnou – příčinou). Následoval transport těla skútem HS k harrachovské domovské stanici.

Smutný okamžik kolem rekreačního sportu na horních partiích hor dodnes u daného místa připomíná malý křížek...

Jindy, 4. září 2007 v 8:30, oznamovala Policie ČR, že se pohřešuje občan Polské republiky. Přijel k nám kvůli sbírání borůvek, odešel do hor, večer se neobjevil, ani do rána příštího dne o sobě nedal vědět, vysvětlovala znepokojená dcera. Policisté zároveň žádali HS o pomoc při následném pátrání po ztraceném muži. Předpokládalo se, že by se mohl nacházet v prostoru Zátíší, kde už v minulosti lesní plody několikrát sbíral.

Pátrací skupina, byl v ní i policejní psovod se čtyřmohým parťákem, postupovala po desáté dopolední hodině úbočím Plešivce. Asi čtyři sta metrů nad cestou našel, v 10:45, jeden z policistů postrádaného polského občana.

Čtyřiačtyřicetiletý muž, bohužel, nejevil známky života. Také jeho srdce vypovědělo službu. Ležel tam s kyblíkem plným borůvek, zřejmě byl již na odchodu po úspěšném sběru darů přírody.

Do oběda přibyli na místo kriminalistický technik i lékař záchranky. Po protokolárních formalitách putovalo tělo na policejní obvodní oddělení...

Ne vždy má pátrání tragický konec. Vloni hledali policejní obvodáci hned dvě holčiny. Slečny, třinácti a čtrnáctiletá, z Jablonce a z Liberce, nebyly – opatrně vyjádřeno – spokojené s pedagogickou činností rodičů a prostě najednou zmizely. Ukázalo se, že předešlou zimu byly v Harrachově na lyžařském výcviku, dalo se usuzovat, že si trochu pamatují situaci kolem zimního sportoviště, že by mohly někde – příkladně – u nájezdových věží skokanských můstků, ale i v řadě dalších objektů, zalézt k improvizovanému přespání.

Policie i Horská služba prolézaly trpělivě kdeco – a dlouze to nikam nevedlo. Teprve nad ránem to pátrači zabalili.

Děvčata se – úplně v pořádku – našla kdesi v sousedních Jizerkách...

Spolupráce Horské služby s policií (dříve pohraniční nebo stále s jednotlivými obvodními týmy) byla a je logická. Využívá dobrých místních znalostí obou zúčastněných partnerů. A je dokonce zákonitá u závažnějších úrazů či neštěstí – jak vyplývá i z výše uvedeného.

Obdobně je tomu při součinnostech s dalšími složkami Integrovaného záchranného systému. Všichni se občas scházejí na společných cvičeních, poskytují si techniku, specialisty.

Když se – s dvoudenním zpožděním – hledali dva horolezci po pádu do Labského dolu a nedal se k tomu použít vrtulník, postupovala HS terénem pouze na lyžích se skialpinistickou výbavou. Po objevení těl – a po dohodě s kriminalisty – členové Horské služby prostředím nálezu dokumentárně zaznamenali a zakreslili do protokolu místo policie, která se tam sotva mohla dostat.

Odedávna je naše HS v úzkém pracovním – i osobním – sepětí s polskými horaly z GOPR (Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe). Na tomto místě je možná zajímavé zdůraznit, že vstupem ČR do schengenského prostoru se v Krkonoších vlastně nic moc nemění. Zákon o národním parku nadále volný pohyb chráně-

U Luční boudy se sněhová vrstva kvůli hrozbě lavin zkoumá, proměřuje nejčastěji – a leckdy se při té příležitosti potkává HS a GOPR (uprostřed Andrzej Brzezinski, polský lavinový preventista)

nou přírodou limituje. Stejně tak přelety helikoptér – jak českých, tak polských záchrannářů – podléhají „vyššímu“ řízení letového provozu.

Jinak zvuk „naší Horské“ v cizině, kam se jezdívá na odborné semináře i za specializovanými soutěžemi, vůbec není marný. Kynologové (HS ČR má devět psích expertů) sbírají vavříny, přední příčky v závodech záchrannářských hlídek berou pravidelně zejména reprezentanti ve věkové kategorii nad 40 let.

A minimálně v evropském světě, říká nejen naše domácí „tvrdá“ skutečnost, potřeba zabezpečení návštěvníků hor, nezbytnost kvalitního servisu pro krizové situace v moderních časech nepřestává sílit.

Poznámka nikoliv pouze na okraj:

Vypadá to, že s lyžaři – a lyžemi – se to má víceméně jako s řidiči – a s jejich moto-

Přijemnějším zpestřením života členů Horské služby bývají asistence při zajišťování významných – i méně formálních – lyžařských soutěží (snímek je z příprav společného republikového přeboru novinářského Ski klubu a Klubu sportovních novinářů ČR v obřím slalomu v Rokytnici nad Jizerou v této zimě)

rovými stroji. Provoz na sjezdovkách se neustále zahušťuje. Sjezdových „prkének“ rok od roku – módně – přibývá a v carvingovém provedení jsou rychlejší a na ovládání postupně méně náročná (jako u auta s posilovačem říze-

Živoucí legendou krkonošské Horské služby je Jaroslav Soukup – „horal do morku kosti“ z harrachovského okrsku HS

Než HS vyhlásí zvýšený stupeň lavinového nebezpečí, její odborníci přímo vědecky vyhodnocují výsledky měření sněhových vrstev

ní, ovšem bez spolehlivých brzd!). U přibývajících nehod – a bezprostředních následků – na sjezdářských pláních navíc velice často sehrává roli alkohol, o přehnaném, falešném sebevědomí ani nemluvě.

Leckde ve světě, řekněme v alpských kon-

činách, řeší karamboly mezi sjezdujícími kas-kadéry policie – stejně jako hlídá hladinu nepatřičné alkoholické konzumace.

A diskutuje se o povinném používání ochranné přilby (v Itálii je již pro děti nutná), popř. „želvího krunyře“ (k zabezpečení páteře letců z kopce do „údola“). Na bezdiskusní používání bezpečnostních pásů v automobilech jsme už přitom řadu let zvyklí.

Našinec málokdy vyjíždí do skiareálů v zahraničí bez připojištění na sport, zatímco doma dosud zvláštní pojištění „ve hře“ se zdravím, ne-li s životy lidí kolem neuvažuje.

V Rakousku se loni při lyžování zranilo 60 000 lidí, což je více než při dopravních nehodách.

Ve Švýcarsku čerstvě uvažují nad zavedením dohledu nad lyžaři pomocí kamer a radarů.

S aktuálním stavem mužstva i technického vybavení v krkonošské Horské službě je vedení vcelku spokojené. Dojezdy k úrazům ve sportovních centrech – celoplošně – se pohybují od 5 do 10 minut, během 20 minut se odehrává přeprava do nejbližšího zdravotnického zařízení. Kriminalisté z Trutnova se objevují u tragických nehod sice s větším časovým odstupem, ale nebezpečí z prodlení v takových kauzách obvykle už nehrozí.

Po celém Krkonošově (spíše než Trautenberkově) království v současnosti působí na sto sedmdesát dobrovolných členů Horské služby (dosud pouze samí chlapi!), celoročně

je jich na plný úvazek zaměstnáno 16, dalších 19 přibývá – jako sezonní zaměstnanci – pouze v zimním období.

Zdravý, silný grunt tvoří pětaticet až pětaticetiletí členové. Novým čekatelem na práci dobrovolníka HS se může stát zájemce do 35 let věku, který projde „schválením“ oblastní radou HS. Pokud poté vydrží minimálně tříleté prokazování vlastních schopností a dovedností, absolvuje letní i zimní odborná školení, vstoupí do členské základny – společensky tolik uznávaných – horských záchranářů.

Poměrně zásadní činností HS jsou preventivní „práce“. Jmenovat lze – vlastně českou a obzvláště krkonošskou specialitu – tyčování zimních cest. Zabírá to spoustu práce, ale předchází se tím mnoha možným zablouděním, nenahraditelně to napomáhá orientaci v horské krajině.

Významná je prevence lavinového nebezpečí (třeba 6. ledna 2008 stouplo lavinové nebezpečí z 1. na 2. stupeň pětibodové stupnice, informoval lavinový specialista krkonošské HS Pavel CINGR), následně vyhlašování zákazu vstupu do hrozících lokalit, „kontrolní“ působení mezi lyžující veřejností (namířené hlavně na „společensky unavené“ sportovce), „besídky“ členů HS s rekreanty ubytovanými na větších horských chalupách, hotelích, atd.

O všech souvislostech, budoucích vizích a plánech záchranářů na hřebenech hor tady referovat nelze.

Během prvních dvou letošních týdnů musela Horská služba zasahovat u stovek zranění. Jenom v Krkonoších vyjížděla např. ke třiceti až čtyřiceti zraněným lyžařům denně.

Převažovaly zlomeniny, nechýběla ovšem ani vážná poranění hlavy či páteře. Jmenujme šestnáctiletého snowboardistu, který si těžce poranil lebku – mít přilbu, nemuselo to dopadnout tak závažně.

Raritkou se stal skleněný střep, který – při rozbíjení láhve sektu kladivem – zasáhl mladou ženu proklaté minimální milimetry od oka.

Osmdesát, možná devadesát procent všech nehod a úrazů je – jak patrné – zcela zbytečných. Jejich původcem bývá přecenění vlastních sil a schopností lyžařů i špatný odhad aktuálních podmínek pro rekreační sport.

Rovněž naprostá bezohlednost a neomalenost některých návštěvníků horských plání se bohužel dosud – mnohde zdaleka – nezařadila mezi vzácnosti tuzemských zimních sportovních středisek.

Což je všechno velká škoda, protože hory – a vydařené pobyty na nich – jsou, měly by pouze být, pro každého z nás úchvatné, jedinečné, přitom opakování hodné záležitosti...

Jaroslav KOPIC
Foto Václav ŠEBEK
a autor(1)

Krkonoše – ráj romantiků, sportovců i pracoviště lidí se silným vztahem k drsně krásné přírodě, stejně jako k člověku v kritické situaci

